

Útvar hodnoty za peniaze

Ministerstvo financií SR / www.finance.gov.sk/uhp

Hodnota za peniaze
projektu

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021

máj 2019

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu

Upozornenie

Jedným zo zadaní projektu Hodnota za peniaze je ekonomicky posudzovať plánované verejné investície. Tento materiál je hodnotením Ministerstva financií SR k pripravovanému projektu v zmysle uznesenia vlády SR č. 453/2018 a 471/2017, úloha C.2. Hodnotenie pripravili Štefan Kišš, Juraj Mach a Martin Krok a na základe štúdie uskutočniteľnosti projektu.

Zhrnutie a hodnotenie

Štatistický úrad Slovenskej republiky (ŠÚ) plánuje realizovať projekt sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (SODB 21) s celkovými nákladmi 59,2 mil. eur, z čoho náklady na IT časť projektu tvoria 20,5 mil. eur (14,9 mil. eur plánované obstarávanie a 5,2 mil. eur už obstaraná územná príprava). Na základe nariadenia európskeho parlamentu a rady majú členské štáty povinnosť uskutočniť sčítanie v roku 2021 a zisťovať údaje podľa rovnakých, resp. porovnateľných definícií. Projekt ŠÚSR navrhuje nový spôsob sčítania, keď bude časť informácií o obyvateľoch domoch a bytoch získaná z už existujúcich registrov štátu a celý zber údajov prebehne už len v elektronickej forme. V porovnaní s o 11,7 mil. eur lacnejšou alternatívou tradičného sčítania sa tak predpokladá úspora času občanov v hodnote 26,7 mil. eur. Najvýraznejším nekvantifikovaným prínosom je zvýšenie kvality zozbieraných dát a zvýšenie miery participácie obyvateľov.

Hodnota za peniaze IT projektov		SODB 21
<i>Kritéria pre štúdiu uskutočniteľnosti</i>		
Relevantný cieľ projektu	Stanovené ciele vychádzajú z požiadaviek EÚ, identifikovaných problémov a s ohľadom na budúce plánované sčítania.	
Posúdenie alternatív	Štúdia porovnáva tri alternatívy realizovania SODB 21. Alternatívy sa líšia mierou zapojenia občanov a využitia už existujúcich registrov. Ekonomickou analýzou sú hodnotené dve alternatívy.	
Štruktúra a opodstatnenosť nákladov	Najväčšou nákladovou položkou rozpočtu je transfer pre obce, ktoré zabezpečia zber údajov v teréne (26,3 mil. eur) a samostatne zabezpečia zber údajov o domoch a bytoch bez zapojenia občana. IT náklady sú opísané na úrovni položiek a boli počas tvorby rozpočtu upravované na základe diskusií s ÚHP (zníženie nákladov o 4,4 mil. eur).	
Výpočet prínosov podložený a dôveryhodný	Kvantifikované prínosy z ušetreného času občanov sú podložené a založené na internom meraní. Projekt plánuje ušetriť 53 minút pre každého občana vďaka nižšiemu počtu vyplňaných otázok vo formulároch a úsporu 13 tisíc sčítacích asistentov vďaka elektronickej zberu.	
Analýza citlivosti	Projekt sa dostane na hranicu návratnosti ak kvantifikované úspory na strane občanov klesnú o 50%. (BCR 1,13) alebo pri zvýšení celkových nákladov (TCO) 20 % ostane projekt návratný (BCR 1,13).	
Hodnotenie	Očakávame, že projekt bude spoločensky návratný. Pomer prínosov a nákladov (BCR) preferovanej alternatívy 2,27.	

Odporúčania

- V čo najväčšej miere využiť spoločné komponenty a licencie s projektami Štatistického úradu financovanými z OP II.
- Prostriedky pre obce v súčasnosti rozpočtované vo forme fixných režijných nákladov (6 mil. eur) uvoľňovať až na základe reálneho dopytu konkrétnych obcí (napríklad formou dopytovej výzvy).
- Hľadať spôsoby zníženia prevádzkových nákladov, a to najmä čo najväčším využitím vlastných kapacít na analýzu zozbieraných štatistických dát.
- Koordinovať zber údajov o domoch a bytoch s Úradom geodézie, kartografie a katastra SR (ÚGKK SR). Vzájomne poskytovať údaje zozbierané Štatistickým úradom a ÚGKK SR v maximálnej možnej miere.

Popis a ciele projektu

Štatistický úrad SR plánuje v roku 2021 uskutočniť celonárodné sčítanie obyvateľov, domov a bytov. ŠÚ SR navrhuje nový prístup, ktorý bude integrovať údaje získané od obyvateľov s dátami z vybraných administratívnych zdrojov a z registrov. Integrované sčítanie by okrem zníženia administratívnej záťaže respondentov malo zvýšiť kvalitu údajov (v tradičných rozsiahlych sčítaniach sa v súčasnosti zvyšuje miera neodpovedania na niektoré otázky), ich efektívnosť (využitie už existujúcich zdrojov údajov) a prispeje k harmonizácii údajov o počte obyvateľov (osobitne v demografickej štatistike a evidencii obcí). Údaje, ktoré nie je možné zabezpečiť z registrov a administratívnych zdrojov, bude Štatistický úrad SR zisťovať priamo od obyvateľov.

Cieľom SODB 2021 je získať vzájomne prepojené, spoľahlivé, porovnateľné, unikátne údaje a informácie o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach, o životných podmienkach obyvateľov a bývaní.

Analýza alternatív

Štúdia porovnáva tri alternatívy realizovania SODB 21. Alternatívy sa líšia stupňom zapojenia občanov a využitia registrov v procese sčítania.

- **Variant A: Tradičné sčítanie** - založené na samosčítaní všetkých jednotlivcov a zber ich charakteristík prostredníctvom formulára (papierového, alebo elektronického)
- **Variant B : Integrované sčítanie** - kombinované sčítanie, založené na integrácii údajov z administratívnych zdrojov údajov a registrov a údajov z terénu
- **Variant C: Sčítanie založené výlučne na registroch** - elektronické sčítanie bez zaťažovania obyvateľov, neposkytuje všetky dáta ako pri bežnom sčítaní (napr. náboženstvo)

Alternatívy sú vyhodnocované na základe zrealizovania pre potreby SODB 21. Alternatívu C v súčasnej dobe nie je možné aplikovať, nakoľko registre nedisponujú v súčasnosti všetkými údajmi potrebnými na vykonanie sčítania a existuje preto vysoké riziko, sčítanie by nebolo úspešné a výpovedné. Alternatíva A je minimalistickou alternatívou a predstavuje rovnaký spôsob realizácie ako posledné celoštátne sčítanie v roku 2011. Navrhovaná alternatíva B je ekonomicky porovnaná s minimalistickou alternatívou A.

Ekonomické hodnotenie

Podľa predložených materiálov je BCR alternatívy B v porovnaní s alternatívou A 2,27. Prínosy pre občanov, ktoré vstupujú do výpočtu spoločenskej návratnosti projektu, sú založené na internom testovaní; Štúdia „Význam ceny práce pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov“. Očakávame, že projekt bude spoločensky návratný (pomer prínosov a nákladov > 1,0).

Celkové náklady na vlastníctvo alternatívy B sú 59,2 mil. eur, z čoho 20,5 mil. eur tvoria náklady na IT. V porovnaní s alternatívou A za 47,5 mil. eur (rozdiel 11,7 mil. eur), ktorá predstavuje klasické sčítanie ako bolo uskutočnené v roku 2011, navrhovaná alternatíva počíta s vyšším rozpočtom najmä na IT riešenie. IT časť zahŕňa IT infraštruktúru a príslušné hardvérové a aplikačné vybavenia pre účely územnej prípravy, zberu a spracovania údajov a diseminácie dát.

Alternatíva B naopak nerozpočtuje náklady na tlač, distribúciu, zber a skenovanie formulárov (kapitálové výdavky, tovary a služby), ktoré nebudú potrebné pri kompletne elektronickom zbere. Rozpočet alternatívy B počíta s nižším počtom zamestnancov na dobu určitú (expertov pre sčítanie) na Štatistickom úrade oproti minulému sčítaniu. Dôvodom je racionalizácia dizajnu prác v teréne, nižší rozsah prác v teréne vzhľadom na myšlienku plne elektronického sčítania, ako aj využitie existujúcich zdrojov úradu (opytovateľa v teréne). ÚHP odporúča čo najväčšie možné využitie vlastných kapacít na analýzu zozbieraných štatistických dát.

Tabuľka 1: Náklady alternatív (mil. eur)

Položka	Alternatíva A	Alternatíva B	Rozdiel
IT	0	20,51	20,51
Projektová rezerva	0	1,00	1,00
Samospráva	14,78	26,26	11,48
Kapitálové výdavky	9,38	0,22	-9,16
Tovary a služby	14,39	6,48	-7,90
Transfery	0,63	0	-0,63
Osobné náklady	8,32	4,77	-3,55
Spolu	47,50	59,24	11,74

Zdroj: ŠU Projektu, spracovanie ÚHP, 2019

Najväčšou nákladovou položkou rozpočtu je transfer pre obce, ktoré zabezpečia zber údajov v teréne (26,3 mil. eur, nárast o 11,5 mil. eur). Obce pre potreby sčítania zabezpečia kontaktné osoby, stacionárnych a mobilných asistentov sčítania. V preferovanej alternatíve B zároveň samostatne zrealizujú zber dát na sčítanie domov a bytov bez potreby zapojenia obyvateľov (9,3 mil. eur). Využiť by na to mali najmä administratívne zdroje od správcovsých spoločností. Dôležitým zdrojom údajov, s ktorým sa zatiaľ v štúdiu nepočíta, by mali byť aj databázy Úradu geodézie, kartografie a katastra SR.

V porovnaní s alternatívou A narastú výdavky obcí na réžiu a kontaktné osoby spojené s vytvorením kontaktných miest pre elektronický zber na obecných úradoch. Úsporou sa naopak dosiahne nižším počtom asistentov. Pri poslednom sčítaní v roku 2011 bolo zamestnaných približne 19 tis. asistentov, v plne elektronizovanom sčítaní je podľa odhadov potrebných približne 6 tis. asistentov (úspora 7,8 mil. eur). Asistenti budú naďalej potrební pre osoby, ktoré sa nevedia alebo nemôžu sčítať elektronicky (vek, dostupnosť a pod.).

Tabuľka 2: Úlohy obcí a rozpočet (mil. eur)

Položka	2020	2021
Sčítanie domov a bytov	9,3	-
Kontaktné osoby	-	4,0
Asistenti stacionárni	-	1,7
Asistenti mobilní	-	5,3
Réžia	3,0	3,0
Spolu	12,4	13,9

Zdroj: ŠU Projektu, spracovanie ÚHP, 2019

Rozpočet IT časti projektu je rozdelený na jednotlivé položky. Rozpočet bol v procese prípravy upravovaný na základe diskusií s ÚHP (úspora 4,4 mil. eur). Rozpočet bol znížený najmä úpravou jednotkových cien za externé človekodni na úroveň benchmarku ÚHP a očakávaným vyšším využitím interných kapacít v procese spracovania štatistických údajov. Súčasťou IT rozpočtu je aj Územná príprava a s ňou spojený IS pre územnú prípravu SODB21 v hodnote 5,2 mil. eur, ktorý je už vo fáze realizácie po podpise zmluvy.

Tabuľka 3: IT rozpočet SODB 21 (mil. eur)

Položka	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Spolu
Interná príprava	0,35							0,35
Obstarané položky		1,93	1,21	0,52	0,52	0,52	0,52	5,21
Územná príprava - IS pre územnú prípravu SODB21		1,93	1,21	0,52	0,52	0,52	0,52	5,21
Plánované položky			9,36	2,91	0,89	0,89	0,89	14,95
SW vybavenie DC (licencie OS, DB - Oracle, aplikačné servery, portál)			0,50					0,50
SW Licencie pre IS SODB - nástroje, aplikačná podpora (ETL, ESB)			1,55	0,20	0,20	0,20	0,20	2,35
SW Licencie Platformy pre štatistické spracovanie a disemináciu (SAS, BI, DataWarehouse)			0,55	0,31	0,31	0,31	0,31	1,79
SW Licencie - bezpečnosť (SIEM, SW Web App Firewall ...)			0,80					0,80
IS SODB - Softvérové dielo pre elektronické sčítanie, spracovanie a disemináciu			2,30	1,54				3,84
Administratívne zabezpečenie AZÚ			0,05					0,05
Technický projekt pre štatistické spracovanie dát			0,17					0,17

Bezpečnostný projekt	0,07								0,07
Implementácia bezpečnostných opatrení a nasadenie bezpečnostného SW	0,28								0,28
Projektové riadenie	0,48	0,21							0,69
Prevádzka a monitoring IS v cloude	0,22	0,22							0,44
Školenia používateľov	0,31								0,31
Podporné služby a rozvoj (rámec)		0,13	0,38	0,38	0,38				1,28
Nasadenie dodaných SW licencií	0,07								0,07
Call centrum (10 mesiacov)		0,31							0,31
Mobilné zariadenia	2,00								2,00
Spolu	0,35	1,93	10,57	3,43	1,41	1,41	1,41	1,41	20,51

Zdroj: Rozpočet projektu, 2019

Prevádzkové náklady sú stanovené na 10% z hodnoty vývoja ako odhadovaná horná hranica. Referenčnou hodnotou sú prevádzkové náklady vo výške 5%. Nad rámec základnej podpory prevádzky sú rozpočtované aj výdavky na zmeny a doplnenia systému. Tie je možné čiastočne znížiť využitím vlastných kapacít.

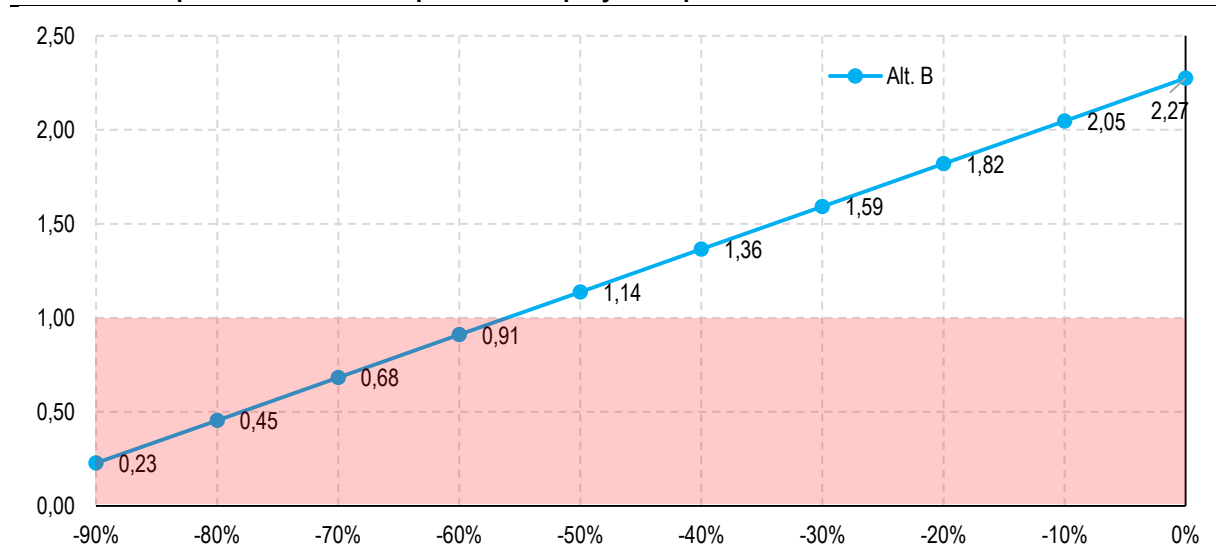
Kvantifikované prínosy sú založené na úspore času občanov pri vyplňaní formulárov (26,7 mil. eur). Časová úspora na strane občanov je založená na internom testovaní a štúdiu „Význam ceny práce pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov“. Úspory pre občanov boli kvantifikované na základe nižšieho počtu otázok na ktoré musia občania odpovedať, keďže viaceré údaje budú dostupné z registrov. Znížením počtu otázok z 52 (alternatíva A) na 15 pri vybranej alternatíve B by na základe kvantifikácie mala byť dosiahnutá úspora na úrovni 53 minút na obyvateľa.

Analýza citlivosti a rizík

Spoločenská návratnosť je relatívne robustná voči znižovaniu prínosov. Projekt sa dostane na hranicu návratnosti ak kvantifikované úspory na strane občanov klesnú o 50%. (BCR 1,13). Pri zachovaní všetkých prínosov ostane projekt návratný pri zvýšení TCO o 20 % ostane projekt návratný (BCR 1,13).

Negatívnym rizikom projektu sú možné dodatočné náklady na HW v prípade, že by vládny cloud nedokázal poskytnúť potrebné HW zabezpečenie (+2,3 mil. eur).

Graf 1: Pomer prínosov a nákladov pri zmene úspory času používateľov

Zdroj: ŠU projektu, spracovanie ÚHP, 2019